
Bevezető

Az ebben a lapszámban olvasható esszék, tanulmányok többsége – a reformáció ötszázadik évfordulója alkalmából – a protestantizmus nyelvi, irodalmi, zenei és képzőművészeti hatásait elemzi. E hatások legkorábbi nyomai nálunk a XVI. századi prédikátorainknál lelhetőek fel (lásd Petrőczy Éva írását *Czeplédi Istvánról*). Már az ő munkásságukban szembetűnő, hogy szoros összefüggés van a teológiai gondolkodás forradalma és a nemzeti nyelvű szép-irodalom „honfoglalása” között. Ennek a kultúratörténeti folyamatnak a nyelvi dimenziójáról szól Horváth János (a reformáció szerepe *A magyar irodalom fejlődéstörténetében*) és Tolcsvai Nagy Gábor (*Protestáns írók műveinek retorikai, stilisztikai sajátosságai*) tanulmánya, folklorisztikai, erkölcsbölcseleti, pedagógiai és filozófiai mélyáramlataiba pedig Zirkuli Péter kommentált szemelvénygyűjteménye, illetőleg Pálfi Ágnes (*Faustus alakja a Német népkönyvben*), Ravasz László (*Szó, ige, irodalom*), Fábri Anna (*Apai szándékok, tervek és példák a Teleki családban*), Máté Zsuzsanna (*A művészetfilozófus Fülep Lajos elfeledett írásai a reformációról*), Bibó István (*Két verselemzés – József Attila: Négykézláb másztam; Radnóti Miklós: Sem emlék, sem varázslat*), és Vályi Nagy Ervin (*Gondviselés hit – contra és pro*) esszéi világítanak bele.

Három tanulmány értékeli a magyar protestantizmus ma is élő egyházzenei örökségét: Bódiss Tamás (*Múltból jövőbe vezető utak*), Ecsedi Zsuzsa (*Evangelikus egyházzene Magyarországon*), Windhager Ákos (*Kodály protestáns vétői*), Medgyaszay István művészi hagyatékát pedig Baldavári Eszter és Ritoók Pál méltatja (*A Baár–Madas Református Gimnázium építéstörténete*). A jubileumi évforduló tematikájához tartoznak azok az írások is, amelyek két távol-keleti ország protestáns kultúrájába engednek bepillantást (File Péter: *Protestantizmus a felkelő nap országában*; Szakos Veronika: *Protestantizmus Koreában*).

A reformáció történetére visszatekintő számunkat Orbán Viktor laudációja vezeti be, amely a Magyar Művészeti Akadémia elnöki tisztségéből távozó Fekete György kitüntetése alkalmából rendezett ünnepségen hangzott el. Az ünnepelt *Az Élet kihívás – fogadd el!* című esszéje az olvasóinkhoz szóló üzenetként is értelmezhető. Jankovics Marcell a kultuszok természetrajzát is elemző tanulmányában Szent László királyunk emlékét idézi fel (*Szent László tisztelete*), Szekfű András – csaknem fél évszázada készült, s most először publikált – interjúja a magyar filmtörténet egyik legnagyobb alakját eleveníti meg (Száz éve született Fábri Zoltán). Juhász Sándor (*Az egyházművészet helyzete Magyarországon a XX. század első harmadában*) és Istvánfi Gyula (*Megtámadták Füzér várát*) tanulmányai részint korábbi, részint – a terveinkben alakuló – későbbi tematikáinkhoz illeszkednek.

Kulin Ferenc